

A-5064

Duplum

A. Mathiesen.

Austria metsandusest

Äratrükk II Eesti metsanduse
aastaraamatust.

Tartu 1927.

A

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

PHYSICS DEPARTMENT
5712 S. UNIVERSITY AVE.
CHICAGO, ILL. 60637

1962

A. Mathiesen

Austria metsandusest

Äratrükk II Eesti Metsanduse aastaraamatust.

23852

Tartu 1927

A-5064

Austria .metsandusest.

A. Mathiesen.

Paistab vist võerastavana, kui Eesti Metsateadlaste Päeval meist kaugel asuvast maast ja metsadest juttu teha. Mis võib ühist olla meil Austriaga, mis kuulub kliimalt lõunapoolsete maade hulka, kuna meie kodumaad põhjamaade hulka arvata tuleks? Loodan siiski, et mind ära kuulates etteheide vast tegemata jääb.

Austria ja tema kütkestava iluga pealinn on viimastel aastatel sihtjaamaks meie noortele, kes end ühel või teisel teaduse alal täiendada soovivad. Sarnase valiku põhjuseks on arvatavasti lahke ja sõbralik vastutulek, otsekohene ja heasüdamlik juhatuse andmine õppeasutiste juhatajate poolt, niisama ka head ja rikkalikult sisseseatud õppeasutised, mis võimaldavad edukat töötamist. Praegu kuulub küll Austria ka väikeriikide hulka, kuid oma sisemise eeskujuliku korra poolest, nii näit. hariduse, tänavliikumise korralduse, ühisuste ja seltside arenemise jne. asjus on tema üks eessammujatest riikidest. Ka metsanduse ja eestkäit metsavalitsemise alal on meil siin nii mõndagi järelaimamiseks. Selles mõttes olengi valinud omale nimetatud aine tänaseks referaadiks.

Arvan enne eriküsimuste käsitlemisele asumist otstarbekohase olevat pakkuda väikest pilti praegusest Austriast. Peale ilmasõda tükeldati endine suur Austria-Ungari kuningriik väikesteks osadeks. Kõige vähem neist on Austria vabariik ehk liiduriik, Bundestaat, nagu austerlased teda ise nimetavad. Siia liitu kuuluvad 9 lahusolevat maad, millel igäühel omaette maavalitsus (Landtag). Need oleks 1) Burgenland, mis suuremalt osalt Ungari küljest saadud, administratiiv keskkohaks on siin Eisenstadt. 2) Kärnten Klagenfurti linnaga, 3) Alam-Austria, mille maavalitsus Viini linnas asub, 4) Ülem-Austria Linzi linnaga, 5) Salzburg, samanimelise linnaga, 6) Steiermark Grazi linnaga, 7) Tirol, Innsbrucki linnaga, 9) Vorarlberg Bregenzi linnaga ja 9) Viini linn. Nagu näeme, on Viini linn oma õiguste poolest võrdseks arvatud teiste osariikidega. Ja teisiti

ei oleks see võinudki olla, sest Viini linna kodanikkude arv tõuseb ligi 2.000.000, Kogu Austria liitriigis on aga ainult 6.557.000 elanikku, seega asub Viinis $\frac{1}{3}$ kogu Austria elanikkudest. Viimane asjaolu on ja jääb Austria riiklikus elus sisemise lahkkelide põhjuseks. Maa ei jõua ilma jõupingutusteta sarnast suurt pealinna ülalpidada; seejuures on Viinis sotsialistlistel rühmadel täielik ülekaal, kuna maal on kristlikud sotsialistid ja rahvusvabameelsed enamuses.

Vabariigi eesotsas seisab liidupresident (Bundespräsident). Möödaminnes olgu tähendatud, et Austrias on iga riikliku asutise nimetusel sõna «Bundes» ette liidetud, näit. Bundesbahn, Bundesministerium, Bundesversuchstation jne.

Seadusandlikeks asutisteks on Nationalrat ja Bundesrat. Esimene valitakse kogu Austria liidu elanikkude poolt, viimane üksikute osariikide poolt. Valitsuse eesotsas on kantsler, ning 8 ministert, neist üks ilma ministeeriumita. Riigimetsad alluvad põllutöoministeeriumile (Bundesministerium für Land- und Forstwirtschaft). Erametsad alluvad eraldi igas osariigis vastavale maavalitsusele, eestkäit selle osariigi päälikule (Landesregierung, Landeshauptmann). Metsanduse alal on maavalitsuste juures sellekohased osakonnad ja üks või paar metsanõunikku; Ülem-Austria ja Alam-Austria osariikides on koguni eraldi jahiasjanduse nõunikud ehk aruandjad. Igas osariigis on omaette eraldi seadused, niisama ka igalpool ühel ja samal ametnikul iselaadi nimetused. Kord on ta Forstrat, teinekord Referat, Beirat ehk Vorreferent.

Maavalitsuste metsanõunikud on tihtilugu maavalitsuste agrarisenati liikmeteks. Maavalitsuse metsaosakondadele alluvad omakorda ringkonna metsanõunikud; nende arv kõigub 2 kuni 15 (Tiroomis on 15 ringkonna nõunikku, Burgenlandis ainult 2).

Riigimetsade valitsuse allub küll põllutöoministeeriumile, kuid on 1926. a. saadik omaette iseseisev üksus, nagu meil laevasõidu amet, riigimetsatööstus, turbatööstus j. m. s. Eelpool nimetud maavalitsusega ei ole sel mingit sidet.

Erametsade huvides on põllutöoministeeriumi juures lahus riigimetsavalitsusest järgmised osakonnad: 1) metsanduslik näitusosakond (Forstausstellungs-wesen), mille ülesandeks on põllumajanduslikel näitustel ja messidel metsakasvatust, -kasutust jne. propageerida, sellekohaseid toetusi anda j. n. e. 2) metsaseadus (Forstrecht) servituutide ja juriidiliste küsimuste lahendamiseks, 3) metsandus üldse ja kiirjate kindlustus (Forstwesen und Wildbachver-

bannung). Need on eestkätt nõuandvateks kohtadeks. Riikliku metsavalitsemise juures peatun järgnevas pikemalt.

Nüüd mõned arvud ja märkused Austria riigi suuruse ja kliima kohta. Austria liitriigi pindala on 85.833 km², see on ligikaudu kaks korda suurem kui Eesti oma; sellest pindalast on metsade all 3 150.000 ha ehk 37¹/₂% üldpinnast. Ha järele on Austrias seega kolm korda rohkem metsa kui meil; metsade protsent on kaks korda suurem kui meil. Elanikkude arv on 6.537.000 hinge, sellest linnades ligi 50%. Ühe elaniku kohta tuleb metsa 0,48 ha (meil 0,7 ha). Võiks arvata, et sellest metsast peaks jätkuma Austria liitriigile nii kütteks, kui ka tarbepuuks, kuid tõelikult tarvitatakse pea igalpool linnades kütteks kivisütt, mis osalt kalli hinna eest naaberriikidest sisseveetakse. Puid tarvitatakse ainult kivisöe süütamiseks; selleks müüakse pilbasteks lõhutud puid kaalu järele väikestes kinnikõidetud pundardes à 5 kg. umbes 50 Emk. Kliima olude poolest kuulub Austria fagetumi, osalt castanetumi piirkonda. Aasta keskmine temperatuur kõigub +8° ja +12° vahel. Mäe küljed ja orud, mis lahti lõuna tuultele ja päikesele on kõige soojemad. Siin tõuseb aasta keskmine temperatuur tihtilugu üle 12°. Kõrgetel mägedel (üle 1500 m) läheneb aasta keskmine meie kodumaa omale, ainult selle vahega, et suvi on seal tihtilugu veel märksa lühem kui meil; talv on mägedes aga õige lumerikas. Lumi püsib seal septembri lõpust kuni aprilli lõpuni. Orgudes ja Doonau madalikus püsib lumi vaid paar nädalat, harva kuu-poolteist. Võrreldes Austria sademete hulka meie omadega, peaks sealseid sademeid suureks arvama. Kui meil see kõigub 500—600 mm vahel, on Austrias see arv 800—2000 mm. Ainult väikesel alal Doonau madalikus on sademeid alla 800 mm. Meil jätkub 500 mm metsa kasvule küll ja küll, Austrias on 800 mm liig vähe; näiteks Viini metsade kohta tõendatakse, et kuusk seal sademete vähesuse tõttu loomulikult puudub. Siin peab meeles pidama, et sademete hulk üksinda veel midagi ei anna: puude kasvule on tähtsamaks teguriks õhu relatiivne niiskus. Vett sajab Austrias küll rohkesti, kuid suure soojuse ja auramise tõttu ei jätku sellest siiski. Pealegi on maapind mäGINE ja künklik, mille tõttu vihmavesi ilma mullasse imbumata äravoolab.

Maapinna olude ja metsakasvu järele võiks eraldada järgmisi alasid: 1) Donau madalik, kohati kitsas org, Viinist idapoole aga kaunis lai maa-ala. Need on alluuviumi ja diluuviumi sünnitused, liivased, osalt kruusased maad, kohati kevadiste suurvete all. See

madalik on peaauglikult põllumaadeks kasutatud, osalt viinamarja kasvatuseks, mis põllumajanduslikult tähtsam haru. Suuremad viinamarja kasvatused, kus see ettevõtte maapidamise pea ülesandeks on, asuvad Neunkircheni ümbruses, Burgenlandis. Viini ümbruses on viinamarja istanduste all mäe nõlvakud, kuna lõuna pool selleks päris lausmaad tarvitatakse. Olgu tähendatud, et Austrias viinamarja põõsaste tugedeks igalpool keppe ehk teibaid tarvitatakse, kuna Itaalias Lombardia madalikus kasvavad viinamarjad girlandina mooruspuude vahel ripuvad.

Peale Donau madaliku tuleb põllupidamist ette teistes, vähemate jõgede orgudes. Linzi ja Salzburgi vahelisel maaribal (ka alluuv. ja diluuv. osalt noor-tertsiäär), siis kirde Austrias Grazi ja Klagenfurdi ümbruses. Donau madalikus leidub metsi piiratud arvul. Need on üleujutatud maadel asuvad tamme, osalt mustalepa metsad. Jälgides lähemalt seda tamme, leiame, et see on meie kodumaa tamm (*Quercus pedunculata*) mis siin esineb ainult niisketel, märgadel poripõhjaga maadel. Kõrgematel, kuivematel kohtadel teda enam ei leidu, seal on *Q. sessiliflora* ja *Q. cerris*. Õige hästi õnnestunud on katsed Donau madalikus Ameerikast sissetoodud *Juglans nigra* kasvatamisega. See pähklipuu liik annab siin relatiivselt ruttu kasvava, sirgetüvelise, suure tehnilise väärtusega tarbepuu, kuna Euroopa pähklipuu on rohkem oksline ja aeglasema kasvuga

Teiseks metsaraiooniks tuleks eraldada künklist maapinda Viinist edela poole arvates. See kannab «Viinimetsa» (Wienerwald) nimetust. Viinimetsa nimelise maaala hulka kuulub ligikaudu 2000 km² Alpide eelmägesid, künklist maapinda. Küngaste kõrgus tõuseb keskmiselt 1/2 km osa üle merepinna. Donau madalik Viini lähedal asub aga ainult 200 m üle merepinna. Üksikud kõrgemad künkad tõusevad Viinimetsa osas ligi 900 m kõrgusele. Kogu pindalast on kaugelt üle poole küngaste ja mägede all, mis suuremalt jaolt metsaga kaetud. Geoloogiliselt kuulub suurem osa Viinimetsast kriidi ja vanemas tertsiäär ajajärgus tekkinud liivakivi piirkonda (vähem, kagu poolne osa kuulub lubjakivi piirkonda, kus mustamänni metsade asukohad). Liivakivi piirkonnas asuvad lehtpuumetsad. Kohati leidub tamme ja ka üksikuid saare kultuurisi. Varemalt on siin tammemetsade arv märksa suurem olnud. Kõik vastu lõunat asuvad mäeküljed olid siis tamme- ja tammesegametsadega kaetud. Esitatud on nii *Quercus sessiliflora*, kui ka *Q. cerris*. Viimast võis juba kaugelt ära tunda tema paksu korba tõttu. Viinimetsa ida osas, kus sademete arv 600—900 mm vahel, leidub kuuske ai-

nult nõnda palju, kui ta inimeste poolt eelmisel aastasajal siia istutatud või külitud. Viinimetsa lääne osas, kus sademete arv juba poolteise tuhande mm tõuseb, on kuusk, niisama ka lehis tavalised. Sagedaseks pildiks, mis siin rännates näha võib, on: all oru servas, kus niiskust ja huumust rohkem, leidub rohkesti *Abies pectinata* puiestikke, osalt puhtad, osalt kuuse ja pöögiga segatud. Kõrgemal üleval 400—600 m kõrgusel asuvad harilikult pöögimetsad, vastu lõunat olevatel mäekülgedel kohati tamme puiestikud. Seal, kus niiskust rohkem, on sama kõrgusel kuuse ja *abies'e* segametsad. Kõrgematel harjadel leidub sageli lehise gruppe. On autoreid, kes tõendavad, et lehis Viinimetsas varemalt üldse puudunud. Teistest puuliikidest, mida siin leida ja mida pöögi kaaslasteks lugeda tuleks, olgu nimetatud: 1) *Carpinus betulus* all orgudes, niiskemais kohtades. Puhtaid *carpinuse* puiestikke ei juhtunud nägema; üldse ei pea kohalik metsavalitsus ja ka metsaostjad sellest puust lugu, ta on aeglase kasvuga, ning pöögiga võrreldes viimasest jändrikum ning okslisem. 2) *Acer pseudoplatanus* — mäevaher, esineb üksikult. Ta on eraldatav juba eemalt võrdlemisi punaka jumega koore tõttu, kuna pöögil ja *carpinus'*el koor valge või valge lapiline. Mäevaher on küll okslisem, kuid tehniliste omaduste tõttu otsitavam ja hinnalisem pöögist. 3) Niisama leidub pöögi metsades üksikult kasvavaid kirsipuid ehk õigem metsikuid murelipuid *Prunus avium*. See puu saab siin pöögiga pea ühe kõrguseks, s. o. 80-a. vanusena on ta üle 20 m kõrge; vili on väike, nii et see tarvitamist ei leia. Murelipuid võib tüvest ära tunda kirju kestendava koore järele, mis täielikult meie aedades kasvava murelite koort meelde tuletab. Peale nimetatud puude leidub harva ja rohkem teise järgu puudena üksikuid esitajaid pihlaka liikidest: *Sorbus torminalis* ja *Sorbus aria*. Pöögimetsad on harilikult suure täiusega, nii et alusmets ja ka pinnakate puudu. On olemas vaid surnud kate. Üksikutest taimedest, mida siin vana metsa all leidub, olgu tähendatud: *Milium effusum*, *Euphorbia Cyparissias*, *Cyclamen europeum*, *Oxalis acetosella*, *Stachys silvatica* ja vahest harva *Daphne alpinum*. Seda rikkalikum on aga pinnakate lageraidel. Silmatorkavaks esindajaks on siin *Rubus caesius*, mis nii tihedalt ja lopsakalt kasvab, et raietel kohati liikumine täesti võimatuks muutub. Viinimetsa suurem osa kuulub Austria riigimetsade hulka, olgu küll, et Viini linn kõige rohkem sellest huvitatud on. Ei ole vist ühtki suuremat linna Euroopas, mis Viiniga võistelda võiks metsade läheduse ning kättesaadavusega —

elektritrammil poole tunni tee. Viinimetsal on suur hügieeniline ja esteetiline tähtsus. Paar korda on küsimuse all olnud põllumaade laiendamiseks Viinimetsa ala vähendamine, kuid tänu Viini linnavalitsuse energilisele vaheleostumisele on mets seni püsima jäänud. Seda hüve oskavad ka kodanikud õieti hinnata. Kui palverändajad salk salga järele ühes naiste-lastega, kärudega ja ilma, valguvad elanikud pühapäeval ja igal vabal ajal linnast välja. Juba vara, enne koitu, algab rändamine ja kestub kuni hilja ööni, kepp käes ja võileib taskus. Meil naerdakse vahel selle üle: «noh, ta ei oska muidu oma leiba süüa, peab enne end vähe põrutama». Aga see on siiski üks tähtis tegur Saksa rahva terve hinge ja ihu alalhoidmiseks. Sarnane rännak on hädatarvilik igale linna inimesele mõjudes eestkätt närve rahustavalt. Umbes samal eesmärgil on Saksamaal riigivalitsuse poolt pühapäeviti, alafes laupäeva lõunast, kuni esmaspäeva lõunani odavad raudtee sõidupiletid maksmata pandud, mis töölisklassile võimaluse annab väljasõite teha. Tundub, et ka meil selle peale rohkem rõhku panna võiks, kui seda seni tehtud on.

Arvan, et linnavalitsused peaks meil energiliselt hoolitsema, et linna külgede all metsa oleks. Õigus, osa meie linnadest on metsaga varustatud, kuid need on harilikult linnast eemal olles eestkätt küttega varustamiseks või tulutoovaks ettevõtteks. Pärnu linnal oli varemalt osa metsa üsna linna juures, nimelt Papiniidu jaama lähedal ligi versta laiune riba Pärnu jõe ja Pärnu lahe vahel, kuid sellest metsast, pealegi kaitsemetsast pole kahjuks enam midagi järele jäänud. Pärnus on küll palju puiestikke, rannapark jne., mis osaliselt puuduva metsa ülesandeid täita suudavad. Tartut jälgides leiame, et puiestikkude arv siin 50 000 elaniku kohta, on kaunis piiratud ja tarvidust metsa järele tundub rohkem kui Pärnus. Tartu juures asuvat Tähtvere metsa ja Tähtvere suurt sood oleks võimalik ärakuivatada, seega linna elanikkudele vastu tulles, kui suudetakse kokkuleppida sõjaväe võimudega ja Mets. Peavalitsusega. Julgen loota, et kord aeg tuleb, kus ka meie linnaisad selle küsimuse omale rohkem südamesse võtavad.

Viinimetsale koosseisu poolest sarnaseid pöögi puiestikke võib leida veel Donau kallastel Passau ja Linzi vahel. Selles osas sünnitab Donau järske kallakuid, ning üleujutatud jõe madalik puudub. Teine suurem massiiv, mis Viinimetsa kasvuoludele enam-vähem vastab, asub Ülem-Austria ja Alam-Austria piiril. Ka Vorarlbergis ja vastu lõunat asuvatel lamedamatel Alpide külgedel leidub rohkesti lehtpuid, kus jällegi pöök esimesel kohal.

Kolmandaks raiooniks, mis metsade iseloomu järele eraldada tuleks, on Austria kagu osa mustmännimetsadega. Mustmännimetsad algavad Mödlingist, Viinist lõuna sihis asuva eeslinna juurest. Siin on nad koondatud esialgu paeseljaku-tele, mis Alpi eelmägedeks lugeda tulevad. Mödlingi juurest raudteegalõuna poole sõites muutub maapind Wiener Neustadti ümbruses tasaseks; mustmändidega kaetud seljakud jäävad õhtupoole, kuna idapool liivase, osalt kruusase pinnaga Donau madalik asub. Viimane on kohafi paemägede murenemisest tekkinud paksu paekivi rähaga kaetud. Ka siin leidub mustmänni puiestikke. Wiener Neustadti suur mustmännimets olla Maria Teresia valitsuse ajal kidurate põllumaade metsastamise teel saadud. Mustmänd (*Pinus Laricio-austriaca*) on nimetuse saanud tihedast tumeda värvilisest kroonist, mille tõttu mustmännimetsad eemalt vaadates tumeda fooni annavad. Tüve korp on aga märksa heledam, valkjashalli jumega, kui meie männil. Olen isiklikult mustmännist huvitatud ja nimelt kahest küljest: 1) mustmänd paistab kuivale ja põuale hulga vastupidavam olema, kui harilik mänd. Tema on tüübiline pae mulla esitaja ja võiks väga hästi meie siluuri pae peal kasvada, kui aga küllalt külmale vastupidavat saada. Kastre-Peravallas on üksikud 40 aastased puud, neist kannab üks koguni käbisid, mis idanevat seemet annab. Esimesed väljamaalt tellitud seemned ei olnud küllalt külma kindlad. Teine saadeti mis eritellimise järele kõrgematelt kohtadelt korjatud, paistab vastupidavam olevat. Kuid kindel on, et külmale vastupidava seemne saamine varem või hiljem õnnestub. 2) Mustmänd oma vaigu omaduste poolest lähineb prantsuse vaigutatavale männile. Austria talumetsades annab mustmänni vaigutamine vahest hulga suurema tulu, kui sama metsa raiumisest saadakse ja enam, kui põllumaad samadel kiduratel maapindadel. Ühe puu vaigutamisel saab keskmiselt kuue suve kuu kohta $3\frac{1}{2}$ kg. vaiku, mis 20% terpentini ja 75% kolofooniumi sisaldab. Paremal juhusel tõuseb saak puu kohta 6 kg. 1 kg. vaiku maksab 2— $2\frac{1}{2}$ Aust. schillingit (100—130 Emk.). Et vaigutamine vana, võrdlemisi primitiivse viisi järele sünnib, osalt puusse raiutud aukude kaudu, osalt savi või klaas pottidesse vaiku korjates, siis on kõrvalainet-prügi 5%. Kubelka pudelit tarvitades langeb prügi osa täiesti ära ja terpentini protsent on ligi 30%. Üks inimene suudab üksinda kuni 1500 puud äravaigutada. Vaigutamine ühe ja sama puude juures kestab keskmiselt 6 aastat. Esimesed paar aastat töötatakse ilma redelita, kuna pärast redeliga

tüvi kuni 3 sülla kõrguseni kooritakse; nii sünnib talumetsades. Vaigutamiseks renditud riigimetsades lõpetatakse vaigutamine varemalt, nii et ainult tüve alumised osad kasutamise alla tulevad.

Neljandamaks omapäraseks raiooniks tuleks arvata Alpi mägesid. Valitsevaks puuliigiks on siin kuusk. Et Alpide raioon kõige laialisem, siis on ka kuusk kogu Austria kohta valitsevaks puuliigiks. Prof. Marchet'i järele (Waldflächen und Holzproduktion von Oesterreich 1919) on puht-kuuse ja kuusesegu metsade all üle kogu Austria ligi 2½ miljoni ha, ehk ligikaudu 70% Austria metsade üldpinnast. Tiroomis, Kärntenis, Salzburgis ja Steiermarkis, s. o. tüübilistes Alpi maades tõuseb kuuse ja kuuse enamusega metsade % üle 80. Kuuse seltsilisteks on siin lehis (*Larix europea*) ja Euroopa pihta (*Abies pectinata*). Mida rohkem väljaveo võimalusi, seda enam on lehist väljaraiutud. Puhtaid lehise puiesikke, suurematel aladel, leidub harva, kuid suuremaid gruppisid leidub sageli. Ei saa tõendada, et lehis mägedes üldiselt kõrgemale tõuseks, kui kuusk. Ainult pinnaolude juures, kus kuusel järsu nõlvaku tõttu niiskusest puudus, või kus pind liig kivine, ei suuda kuusk lehisele järele minna. Tihtilugu võib aga leida, et metsa piir kuusega lõpeb ja otsekohe madalkasvuga mäemänni põõsastikuga piirdub. See on umbes 2000 m kõrgusel. Sademete, mäe kallakuse, kui ka mulla olude järele võib see piir nii üles kui ka allapoole nihkuda. Õige harva võib leida hõredate kuuskede hulgas metsa piiril seedrimända (*Pinus Cembra*). Selle puuliigi üksikud esindajad suudavad küll kuusest vähe kõrgemale tungida, kuid seeder-mänd jääb ikkagi haruldaseks puuliigiks. Kogu Austria kohta on puiesikkude jaotus puuliikide järele järgmine:

Puht kuusemetsad	2.200.000 ha.
Kuusk lehise, männi ja <i>abies</i> 'ega segatud	270.000 „
Mustmänd, ning mustmänni segametsad .	70.000 „
Harilik mänd	35.000 „
Pöök	200.000 „
Tamm	83.000 „
Pehmed lehtpuud	62.000 „
Segametsad	800.000 „

Kokku 3.720.000 ha.

Siin ei ole arvestatud neid äralõikeid, mis Austria praeguste osariikide küljest rahulepingu järele ära läksid, kuid Burgenland on juurde arvatud, mille tõttu tammemetsade arv kahekordseks tõusis.

Peale ülalnimetatud puuseltside on veel ligi 50.000 ha puhmastikku mäemänniga.

Austria metsade aastane juurdekasv, mis aastasele kasutus normile võrdseks arvata tuleb, on prof. Marchet'i järele 9,6 miljoni kantmeetrit. Sellest langeb ligi $\frac{1}{4}$ osa Alam-Austria ja teine veerand Steiermarki osariikide arvele. Järgmisteks on Ülem-Austria $1\frac{1}{2}$ milj. m^3 , Kärnten 1,2 milj. m^3 , Tirool 0,8 milj. m^3 , Salzburg $2\frac{1}{2}$ milj. m^3 , seega üldiselt kogu Austria kohta ligi 10 mil. m^3 . Need arvud on rajatud enne sõda tegelikult saadud aasta kasutusnormile. Tirooli metsade kasutus, niisama ka nende ravitsemine on piiratud ja selle tõttu saak ha kohta väike. Salzburgi osariigis on aga viletsa juurdekasvu põhjuseks vist eeskätt suur arv servituudi kohustusi, mis metsa ravitsemist halvab, kasutust piirab, ning seega juurdekasvu vähendab. Okaspuu metsadest saadakse harilikult 10% võrra tarbepuid rohkem, kui küttepuid. Salzburgi osariigis aga, kus servituudi koorem kõige suurem, on see vastupidi, seda 1910. a. andmetel. Lehtpuud, eeskätt pöök, lähevad ainult piiratud arvul tarbepuudeks (umbes $\frac{1}{6}$ — $\frac{1}{8}$ osa kogu lehtpuu massist). Kogu tarbepuude hulga langeb lehtpuude arvele ainult 5%.

Maa omanikkude järgi jagunevad Austria metsad järgmiselt. (Prof. Marchet'i järele, Walfächen und Holzprod. von Oesterreich 1919).

	Suur-maaomanikud (üle 500 ha)					Väike-maaoman.	Kokku
	Riigi m. ha	Fideikom. ha	Kogukonna ha	Erametsad ha	Muud kokku ha	ha	ha
Alam-Austria	30.876	95.939	8.205	116.812	37.813	394.961	684.606
Ülem-Austria	82.991	32.269	—	57.675	13.986	219.855	406.756
Salzburg	130.209	—	5.645	17.990	531	81.269	235.644
Steiermark	77.415	14.181	6.183	169.800	74.040	528.178	869.797
Kärnten	27.067	45.367	—	70.196	10.238	303.288	456.156
Tirool	110.177	622	256.781	5.123	21.857	376.781	771.341
Vorarlberg	969	—	2.535	—	—	44.971	67.475
Kokku	459.704	188.378	298.349	437.596	158.465	1.949.283	3.491.775

Jaotus on võetud ennesõjaaegsete aastate andmetel. Ungari küljest juurdelõigatud Burgenlandi osa puudub neis andmetes. Nagu neist arvudest näha, on kaugelt üle poole kogu Austria metsadest (60%) väikemaaomanikkude käes, kuid tuleb meeles pidada, et siin väikemaa üksuste hulka on arvatud kõik kohad, mis alla

500 ha suured. Suuremad eraomanikkude mõisad on esitatud peajasjalikult Alam-Austrias, siis Steiermarkis, Ülem-Austrias ja Kärntenis. Siin kuulub fideikom. ja eramõisa metsade alla kokku umbes $\frac{1}{4}$ nende osariikide metsade üldpinnast. Kogu Austria kohta on suur-maaomanikkude eramõisatel kõigest $\frac{1}{6}$ kogu metsadest. Eestis kuulus aga enne mõisate riigistamist suur-maaomanikkudele rohkem kui pool kogu metsadest. Seega on arusaadav, et Austrias ka revolutsiooni kulminatsiooni punktil suur-maaomanikkude metsade riigistamist tõsiselt kõne alla ei võetud. Mõõdamannes olgu tähendatud, et endise Austria-Ungari keisririigi suurnikud maid ja mõisasid kingituseks said ikka selle ilmariigi ääre osadest (praegused Jugoslaavia, Poola, Tšehoslovakkia). Sarnane võte on igal maal ja igal ajal olnud ja ei tohiks keegi imestada, kui uued riigid neid harilikult maa pärisrahvale võeraid magnaate nende õigustes piirab, on ju need eesõigused saadud nii meil, kui ka mujal ebaõigel teel.

Alpide raionis on iseäranis rohkesti väikemaapidamisi. Ka see nähtus on üldine: mida, viletsamad kasvukoha olud ja mida raskemad elamistingimused, seda vähem leidub suurmaomanikke, kes alati kõige paremad alad endale väljavalinud. Tirol, mis Helveetsia külje all asub, sarnaneb mõneski asjus Helveetsia kantonidele, muu seas ka oma kogukonna metsade rohkuse poolest.

Riigimetsade suurus on 460.000 ha ümber, seega ligi kaks korda vähem, kui Eestis peale eramaade riigistamist. Protsentuaalselt kõige rohkem riigimetsi on Salzburgi osariigis (üle 50%), kuid need on kõik mitmesuguste servituudi kohustustega koormatud. Rahvarikkamates kohtades on riigi metskondade suurus 3500 ha ümber, mägedes on ühe metskonna ala kaks kuni kolm korda suurem. Üldine metskondade arv on 94, s. o. ligikaudu niisama palju kui meil, olgugi, et meie riigimetsade pindala kaks korda suurem. Kuid töö puuduse üle ei või ka Austria metsamehed kaevata, sest kogu aastane raielank töötatakse üles metsavalitsuse kulul. See on seal ka erametsades harilikuks nähtuseks. Ainult servituudi õiguse põhjal väljaantavast puude normist antakse osa kännu pealt raiumiseks.

Kuni 1926. a. maksva korra järele allusid metskondade metsaülemad provintsi metsavalitsusele (Landes Forstdirektion), mille eesotsas metsadedirektor. Sarnaseid riigimetsa valitsusi ehk metsadirektioone oli 4. Kõik aruanded, kirjavahetus j. n. e. sai metsaülemate poolt vastavasse direktiooni saadetud. Iga direktiooni juures

olid oma metsakorralduse salgad ja terve rida muid ametnikke, näit. ehitusinsener, jurist j. n. e.

Üksikasjaliselt võttes oli 1926. a. Austria riigimetsa valitsuse koosseis järgmine: keskvalitsuse peadirektor, tehnilise osakonna direktor, juriidilise ja admin. osak. direktor, kommerts os. direktor. Keskvalitsusele alluvate, arvu poolest nelja direksioonide (prov. metsavalitsuste) koosseis: direktor, 3 inspektori, 2 nõunikku juriidiliste küsimuste, 2 nõunikku ehituste ja 1 nõunik isikl. koosseisu jaoks, 1 nõunik arve osakonnas ja terve rida vähemaid ametnikke (joonistajad, asjaajajad j. n. e.).

Riigi metskondade arv:

Alam-Austria	16	} dir. Viinis
Steiermark	10	
Ülem-Austria	19	dir. Gmundenis
Salzburg	23	} dir. Salzburgis
Kärnten	5	
Tirol	20	} dir. Insbruckis
Vorarlberg	1	
Kokku 94		

Lüue kava järele langevad provintsiaal-metsavalitsused välja, osa ametnikke vabaneb, osa viiakse peavalitsuse juurde üle.

Metskonna metsaülem kannab «Forstmeister'i» nimetust, kuid tegelikult valitseb Austrias «Oberförster'i» süstem: metskonnad on väikesed, metsaülem peab ise kõik toimetama ja koha peal juhutama. Abiks on temal üks sekretäär, harva mõni kõrgema haridusega praktikant. Iga metskonna kohta on keskmiselt 5 metsnikku, kes õige mitmesugust tiitlit kannavad. Lähemat metsnikku kasutatakse tihtilugu kantselei töödeks. Peale selle võib metsaülemate kantseleides siin ja seal õpilasi näha, kes end metsniku kutsele ettevalmistavad. Sarnastel noortel meestel, kes harilikult täieliku algkooli haridusega, tuleb vähemalt üks aasta õpilaseks olla, tihtilugu aga 2—3 aastat. Siis astuvad nemad alammetsakooli, kus kursus kahe aastane. Võib ka ilma koolita, metskonnas õpilaseks olles, end metsniku kutseksamile ettevalmistada.

Peale vabaduse päevi nõudsid ametnikud endale igasugu eesõigusi ja muude seas ka nimesid. Venemaal tekkisid sel ajal «met-satehnikerid». Austrias nõudsid vanemad metsnikud, et nende tiitlile «Ober» juurde lisatud saaks, nagu seda on Oberkonduktor, Oberjäger j. n. e. See nõudmine leidiski vastutulekut, nõnda, et «Ober-

förster» Austrias mitte metsaülemat ei tähenda, nagu mujul, vaid üht vanemat alamteenijat.

Austria riigimetsade aastast juurdekasvu tuleb arvata 1500.000 m³. Sellest arvust tuleb iga aasta ilma hinnata servituudi õiguse põhjal 30.000 Alpi väikekoha pidajale anda 283.000 m³, nõnda, et müügiks ümmarguselt võttes 1 miljon kantmeetrit järele jääb. Servituudi õiguse põhjal saavad samad talupojad tasuta 200.000 virnmeetrit metsa põhku ja tasuta karjatamise 350.000 sarvlooma kohta. Et need õigused põlvest põlve kestuvad, on nad Austria metsadele niisamuti koormavad, kui meie asunikudele antud soodustused.

28. juulil 1925. a. kinnitati Austria parlamendi (Nationalrat) poolt Austria riigimetsade uus valitsemise kord, mis osalt juba märtsi kuul 1926. a. maksma hakkas, suuremas ulatuses aga alles juuli kuul 1926. a. Täies ulatuses ei ole suudetud seda seadust veel maksma panna. Esialgul, 1925. a. kevadel oli Austria metsameeste peres selle seaduse kava harutamisel suured rahulolematused; metsaasjanduslikud kuu- ja nädalalehed sisaldasid pea igas numbris proteste nii asutiste, kui ka seltside ja üksikute isikute poolt. Kõrgema kooli õppejõud esinesid protesti kirjaga, kuid asjata — seaduse kava sai seaduseks, olgu küll väikeste muudatustega. Seaduse kava esituse puhul seadis põllutöoministerium esimeseks põhimõtteks rahvasteliidu komisjoni poolt Genfis 1922. a. ülesseatud nõudmise Austria majanduse korralduse asjus, kus öeldud oli, et riiklikud majandusettevõtted olgu lahus ministeriumist, omaette peetavad üksused, mis neil võimaldaks rokkem eraettevõtte iseloomu omada, asjaajamist lihtsustada ja tulu suurendada. Selles mõttes toonitati uues seaduskavas igal sammul, et Austria riigimetsa valitsus omas tegevuses olgu kommerts alusele rajatud ehk teise sõnaga — kaupmehe majandusvõtetele vastav (kaufmännisch). Esialgse kava järele pidi riigimetsa valitsus Viini kaubanduskoja juures registreeritud saama firmana «Austria liidumetsad», mis iseäranis kibedat meelepaha esile kutsus. Firma nimetus langes lõpuks välja, kuid sisu jäi.

Uue valitsemisekorra põhimõtted on järgmised:

1) Provintsiaal metsavalitsused ehk direktioonid, mis oma koosseisudelt õige laialdased, tuleks ärakaotada. Nende direktioonide tööst langeks osa metsaülema, suurem osa aga keskvalitsuse kanda. Osa ametnikke tuleks vabastada, osa saaks keskvalitsuse juurde üleviidud. Tagajärg oleks: otsekohene ühendus keskvalitsuse ja koha peal töötavate vahel, lihtsam ja kiirem kirjavahetus,

parem ülevaade keskvalitsusel asja käigust, kokkuhoidmine ametnikkude palkades. j. m. t.

2) Keskvalitsuse ametnikud, metsaülemad, metsnikud ja metsatöölised tuleks riigiteenistusest vabastada ja neid vabalepingu alusele üleviia. See võimaldaks parema tööjõu saamist, ergutaks ametnikke omas tegevuses, tõstaks nende vastutustunnet ja tahtmist paremaid töövõimalusi leida ja võimaldaks parematele tööjõududele suurema palga maksmise. See kava kogu ulatuses läbi ei läinud; uue seaduse järele jääb senistele metsametnikkudele ja töölistele vabaks valida, kas soovivad nemad lepingu alusele üleminna või riigiteenistusse jääda. Ainult uute ametnikkude ja tööliste palkamine sünnib juba mitte riigiteenistuse seaduse, vaid vaba lepingu sõlmimise põhjal.

3) Asjaajamise kord lähineks eraettevõtjate tegevusele, müümine oleks vabam, hõlpsam, ilma aega raiskavate vormi täitmisteta, seega ka rohkem tulutoov.

4) Oleks võimalus teesid leida servituudi raske koorma kergendamiseks. Viimasest soovist avalikult küll kõnelda ei saadud, sest see oleks elanikkude seas nurinat sünnitanud ja seadus oleks võinud läbikukkuda.

5) Kommerts alus, ning sellega seotud raamatupidamine annaks parema ülevaate riigimetsade tuludest, kuna hariliku riigimajapidamise korra juures peaaesjalikult ainult sissetulekud ja väljaminekud kõrva seatakse.

Esimene põhimõte, et meeskonnad otseteel keskvalitsusele alluks, on ka meil maksmata pandud. See kord on üldiselt võttes õige ainult seal, kus meeskondade arv piiratud. Ühest keskkohast ligi sadat asutist juhtida on raske ja sõjaväes ning muudes asutistes lubamata. Austrias oli pea igal osariigil eraldi metsaseadused, mis ka oma korda raskendab koondamiset. Et aga Austria provintsi metsavalitsused liiga suuri kulusid nõudsid, oli lõppude lõpuks nende kaotamine mõeldav.

Metsaülematele suurema iseseisvuse andmisega võiks ka keskvalitsusele alluvate meeskondade arv tõusta. Nii langeks ka teine etteheide ära. Mis puutub lepingu alusel ametnikkude palkamisesse, siis leiame sarnast võtet ka Soomes; seal on paljud kõrgemad metsametnikud vabapalgased, nemad saavad aga hulga suuremat palka, kui riigiteenijad. Ametnikkude ergutus, neid rohkem aktiivseks teha, oli ka Austria juhtivate jõudude peasooviks uue kava kokkuseadmisel. Austrias on igasugused ametiühisused enam välja arenenud, kui meil ja mujal. Raske on üht ametnikku vabastada,

kui tema kohta midagi iseäralikku kriminaal süüdistust ette tuua ei ole. Minu Austrias viibimise puhul oli juhus, kus kogu Viini tram-mide liikumine seisma pidi jääma streigi tagajärjel, mis ühe kon-duktori ümberpaigutamine esile kutsus.

Lepingu järele on aga igat õigus ametnikku, kes liig passiivseks muutub või kaupmehelikult asja ajada ei suuda, kas vabastada, või teda enam vastavale kohale ümberpaigutada.

Metsaametnikud Austrias kartsid esialgu, et neid liiga eksploa-teerima hakatakse, kuid aasta pärast seaduse väljakuulutamist ei olnud kaebtusi enam kuulda. Küll oli aga kuulda, et mõned alam-teenijad, kes omal alal vilunud, lepingu põhjal märksa suuremat palka saavad, kui metsaülemad. Peadirektori ja kolme direktori kohta on nõudmine, et nemad olles Austria kodanikud, ei või üheski muus, ei riigi ega erateenistuses olla; ühtlasi ei või nemad teenis-tusekestvusel parlamendi liikmeteks olla. Direktorid kinnitab ametiisse Austria liitriigi valitsus. Direktorid vastutavad Austria valitsuse ees, et nemad oma teenistuse kestvusel «korraliku kaupmehe hoolsust» ülesnäitaks. (Die Sorgfalt eines ordentlichen Kaufman-nes»), s. o. nemad vastutavad oma tegevuse puhul mitte üksinda kuritahtluse talituse (dolus) ja raskemate väärsammude (culpa lata), vaid ka vähemate eksimiste (culpa levis) eest.

Põhjuseks, et Austria metsavalitsuses kaupmehe võtete sisse- viimist rõhutati, oli vist küll asjaolu, et Austria riigimetsad 1923. ja 1924. a. suure puudujäägiga töötasid. 1923. a. puudujääk — 25 miljardi krooni (2.500.000 schil. = 135.000.000 Emk.), 1924. a. — 40 miljardi krooni (216.000.000 Emk). Vastasrind tõendas küll, et puudujäägid mitte halva asjaajamise, vaid ilmaturul tekkinud halva müügi tingimustest oleneb. Osalt olla põhjuseks olnud suurem pu-tukate hävituse, mille alguseks 1917. a. lugeda tuleks, mis sõjaolude tõttu võimata oli kiirelt likvideerida ja aast-aastalt laiemaid ala- sid oma alla võttis. Putukate hävituse piirkonnas said metsaüles- töötamiseks erakorralised kulud tehtud, näit. köisraudteed, saeves- kid ehitatud j. n. e. Kuid kõige selle peale vaatamata ei suudetud materjale, täievääruslistena turule saata. 1925. a. andsid riigimet- sad väikese ülejäägi (710.268 schil = 38.000.000 Emk.). 1926. a., mil uus kord maksma hakkas, oli küll kassa puudujääk (2.450.000 schil = 130.000.000 Emk.), kuid puude tagavarasi¹⁾ ja ostjate võlgasid arves- tades olla 1926. a. ülejääk 5.800.000 schillingit¹⁾. Vastasrind leiab

1) Kogu aastane eelarve on Austr. riigimetsa valitsusel 20.000.000 schill. Seaduses ettenähtud riigi-metsamajanduste fondi suurus 3 000 000 schil.

siin põhjust uuele korrale siiski etteheidet teha, kuna keskvalitsuse juhatus tõendada katsub, et juba kava ülesseadmine enne selle kinnitust ametkondade peale oma ergutavat mõju olla avaldanud.

Austria riigimetsade ülestöötamine ja müük sünnib järgmiselt: aasta lank töötatakse üles kogu ulatuses riigimetsa valitsuse poolt. Suurem osa metsatöölisi on riigiteenijateks — saavad perekonna toetust, pensiooni j. n. e.

Töölistel on osalt oma ostetud popsikohad, osalt elavad nad riigikorteris.

Küttepuu töötatakse 1 m pikkusteks lõhkumata halgudeks, okaspuu tarbepuu 6—8 m pikkusteks pakkudeks. Nii lehtpuu, kui ka okaspuu tarbepuude mõõtmine sünnib langi peal liht Huberi valemi järele poolelt pikkuselt ilma kooreta. Metsavalitsuse kulul ülestöötatav mets müüakse otsekohe kas langi peal, juhul, kui mets asub järsul mäenõlvakul ja väljavedu langilt võimata, siis veetakse metsamaterjalid metsavalitsuse poolt kuni lähema hobuseteeni. See vedu sünnib inimeste poolt juhivate kelkudega (ilma hobusteta), ärakasutades lühikest talve teed. Ainult üksikutel juhustel võtab metsavalitsus oma korraldada kaugemat vedu või parvetust.

Metsamaterjalide väljaandmiseks on ettenähtud järgmised viisid: 1) lepingute ja eeskirjade põhjal tasuta metsaandmine harva, müümine, 2) suusõnalised pakkumised, 3) kirjalikud teadaanded ja 4) vaba müük. Tegelikus elus on peaasjalikult tarvitusel kirjalikud teadaandepakkumised. Viimasel aastal, uue korra järele, on ka vabamüük rohkesti aset leidnud. Suusõnalisi pakkumisi peetud ei saa, kuna esimese liigi andmiste hulka kõik servituudi kohustused arvata tulevad. Kirjalikkude pakkumiste järele müümine sünnib järgmiselt: iga metsa direktioonil on trükitud planketid nelja küljega, mis oma suuruse poolest meie ostu-müügi lepingutele vastavad. Esimene tühjaks jäetud külj on määratud eriasjaliste müügi tingimuste jaoks, teine külj sisaldab metsavalitsuse teadaandeid müügile määratud partiide suuruse, sordi ja asukoha üle, niisama ka termineid pakkumiste sissesaatmiseks ja väljaveoks. Lehe kolmas külj on pakkujale täitmiseks jäetud ja neljas külj sisaldab müügi üldiseid tingimusi, see on lepingu tingimusi.

Iga pakkumiselehele mahutatakse umbes 10—20 partiid, mis võimalust mööda ühes metsa osas (kv.) ehk üksteisele lähedal asuvad. Partiide suurus kohaliku olude järele kõigub 10—100 m³, ehk küttepuude juures vastav arv virnmeetrid. Arvud metsavalitsuse

mõned müügi tingimused trükitud ja müüdüd partiide ehk virnade NN äratähendatud, müügi summa sissekantud, ning tähtjad ülestähendatud. See osa (Materialanweisung) vastab meie veoloale (ehk raiepiletile, kui juhus on kannult müümiseks). Sarnasē tähega, postkontori poolt antud kviitungiga ilmub ostja vastava metsniku juurde, annab selle tähe metsnikule ja saab viimaselt ostetud materjalid kätte. Peale väljaveo teeb metsnik omad märkused veo suhtes selle loale, märgib ühtlasi metsniku juures peetavas NN numbri raamatus

Empfangschein	Erlagschein	Buchungsschein
über eine Einlage von K _____ h _____ S. _____ Kronen	Einlage: K _____ h _____ geteiltet durch _____	Einlage K _____ h _____ geteiltet durch _____
auf das Sparkonto bei dem Postsparkassen-Amt in Wien, Nr. 172.913 für die Anzahlung: Forst- und Domänen-Verwaltung Lammeran, P. Klausen-Leopoldsdorf	in _____ auf Konto Nr. 172.913 am _____ 192	Konto Nr. 172.913
Unterschrift des Verwalters:	172	172

Hier ist die Bescheinigung durch den Postsparkassen-Verwalter auszustellen und mit der Registrierung an das Postsparkassen-Amt anzufertigen.

Postihoikassa täht.

väljaantud materjalid ära, ning saadab selle maksutähe metsaülema kantseleisse tagasi. See kogu talitus on nõnda lihtne ja meeldiv, ilma suurema paberi määrimiseta, et see küll minu arvates järeloomamist meil tohiks loota.

Maksutähe teine ja kolmas osa, see on keskmine ja parempoolne külg saadetakse samal päeval hoiukassa ametile, kus metsavalitsuse konto avatud on, edasi. Hoiukassa amet kannab saadud summa omale sisse, ning saadab keskmise osa, kui maksuteadaande, metskonna kantseleisse. Selle osa teisele küljele võib maksja oma märkusi ehk teadaandeid metsavalitsuse jaoks teha.

Kogu selle maksusüsteemi hääks küljeks on, et metsavalitsus on raha vastuvõtmisest vaba, paberi kirjutamine on minimumini vähendatud ja seega ametnikel aega jäetud muuks loovaks tööks.

Olgu tähendatud, et enne sõda kohati veel metsaülema raha vastuvõtsid, kohati aga olid sisseseatud eri kassaametnikud, nagu seda Saksamaal ja Soomes leiame.

Austria metstkonnad esitavad iga kuu tulude ja kulude kohta nii eelarved, kui ka aruanded. Seda teevad nemad pliatsiga, nõnda, et kopeerpaberi abil metstkonna jaoks ärakiri järele jääb. Iga aasta kohta koostab metsaülem aastase kasutus- ja majanduskava. Esimene käsitab peajasjalikult raideid, teine kogu töösid, mis metstkonna piirides ettenähtud. Raamatutest peetakse metstkonna kantseleis: 1) kinnisvara raamat, 2) metsakorraldustööde majapidamise raamat, 3) materjalide raamat peakasutuse jaoks, 4) materjali raamat kõrval kasutuse jaoks. 5) materjali raamat tööstuse, jahi ja igasuguste materjalide ning inventari jaoks.

Metsnik peab peale numbri-raamatu, kuhu palkide ja küttepuude vastuvõtmine ja nende müümine sissekantud, veel päeva-raamatut ja lauaraamatut. Päevaraamatusse kannab ta iga päeva kohta eraldi, mis tema teinud on. Lauaraamat on jaotud 6 ossa: 1) tähtsamad metsnikule tehtud ülesanded, valitsuse asutiste otsused, tähtsamad juhtumused ameti alal, tähelepanekud ameti asjus, mis metsniku järeltulejal kasuks võiks olla, 2) tähendused piiride, sisselüüsi teede, piirimärkide, triangulatsiooni märkide jne. kohta. 3) sissekanded metsaseaduse rikkumiste või piiride rikkumiste kohta, 4) iga-aastaste kultuuride ja ravitsemiste sissekanded, 5) palgamaksimised igasuguste tööde eest, 6) metsniku käes ja valve all oleva inventari nimekiri.

Mõni sõna metsa saaduste väljaveost. Austrias valitseva põhi-mõtte järele on eestkätt katsutud võimalikult vähendada odavamate sortimentide kallist vedu mägisel maal. Selles mõttes on küttepuu sisse ja väljavedu tollivaba. Kuhu lähemal saata, sinna läheb materjal; kust kergem saada sealt katsutakse sisse tuua, olgu see siis kas või väljamaalt.

Küttepuud on 1924. a. sisseveetud 97270 tonni, väljaläinud 75790 tonni; seega sissevedu väljaveost suurem (1 t. = $\frac{1}{4}$ — $\frac{1}{5}$ kant-sülda ja maksab küttepuude juures keskmiselt 30 Austria schil. ehk 1600 Emk.). Sissevedu on sündinud peajasjalikult Tschechoslovakiast (86000 tonni). Väljaveetud on Saksamaale 30000 tonni), Ungarisse (1600 t.), Schveitsi (1500), Itaaliasse (1300 t.).

Ümbertõtamata tarbepuid on sisseveetud 30122 tonni, väljaveetud 173430 t. Nende väljavedu maade järele umbes samas vahekorras, nagu küttepuudel. Sisseveetud: Jugoslaaviast (8500), Poolast (8500), Tschechosl. (6000) ja Ungarist (5000).

Tahutud palgid, liiprid, tünnipuud:

Sisseveetud 7419 tonni, väljaveetud 85224 tonni. Nende sissevedu maade järele vastab ümbertöötamata puude sisseveole: Poolast (2000), Jugosl. (1600), Tschechoslov. (3000), Ungarist (1000). Väljavedu: Itaaliasse (3700), Saksamaale (24000), Ungarisse (17500).

Saetud metsamaterjale on sisseveetud 33947 tonni, väljaveetud 961498 tonni. Sisseveetud: Jugosl. (10000), Tschechosl. (7000), Ung. (8700). Väljaveetud: Itaaliasse (580000), Prantsusmaale (190000), Saksamaale (76000), Schveitsi (59000), Ungarisse (29000). 1 tonn saetud materjali maksab keskmiselt 100 sch. = 5400 Emk. s. o. ligi kolm korda rohkem kui küttepuu.

Üldiselt on massi järele tahutud ja saetud sortimente ligi kaheksa korda enam väljasaadetud, kui küttepuid ja ümbertöötamata tarbepuid. Väärtuse järele võttes on aga saetud ja tahutud materjalide väljaveo aktiivne osa küttepuu ja ümbertöötamata tarbepuuga võrreldes 17 korda intensiivsem.

Kõik üleval ettetoodud arvud on 1924. a. kohta, mis ligikaudu keskmisi andmeid annab viimasest kolmest aastast.

A-5064.
i